

WILSON COPEPOD LIBRARY
Smithsonian Institution
Invertebrate Zoology
(Crustacea)

PK1
. 5585
1765-69
v. 10

*lesne
t. p.*
Strøm,

som udi
det

**Kjøbenhavnske
Selskab**

Kongelige danske af videnskaberne selskab
Særdoms og Videnskaber's Selskabe

ere

fremlagte og oplæste

i Aarene 1765. 1766. 1767. 1768. og 1769.

Tiende Deel.

KJØBENHAVN,

Udi det Kongelige Børsenshusets Bogtrykkerie, og paa dets Forlag,
Trykt af Gerhard Giese Salikath. Aar 1770.

Beskrivelse
over
Norske Insecter.

Anden Prøve.

ved
H. STRÖM.

I.

En Myre med tvende Tjørner og Knuder paa
Mellem-Livet.

Formica thorace bidentato, petiolo binodoso, corpore testaceo.

De saa almindelige og vel bekiendte som Myrer ere, saa rar og mærkværdig er deres Huusholdning eller Levemaade, frem for andre Insecters; og da dette ligeledes gielder om nærbærende Myre-Art, som her skal beskrives, saa vil det ikke være af Bøgen, først at melde med saa Ord, hvad Naturkyndige have opdaget om Myrene i Almindelighed, førend der skrives til Beskrivelsen af denne i sær. Man har længe mærket, at Myren ikke, som de fleste andre Insecter, lever eensom og for sig selv, men i Samling, og

Gbiant de Insecter, som paa disse Zaren, et hos os i sær betiendte det nævnte
 hets Etabling sees i naturlig Cereviske afbildet Tab. VII. Fig. 1., og
 de Rationale Zaren et Latre-Zuus, fordi det bider og æder om sig, som Zuus
 andt Med. Denne saa kaldte Zuus bestaar af en fisdagtig Materie, over
 den med et Skind, som er klemmelig haardt og saarpt at føle til. I sær naar
 bestiges med Fingeren med ad, og har ellers adskillige mertværdige Zemerer,
 høit for sig forrethg maas bestives. 1.) En lang og næsten rind Gals
 2. a.) i hvit bæreste liddet Zunden (Fig. 2. b.), og ved Skidterne af Zund
 to afslange Gamle-Zedfader, som i Enden ere Hoffede eller loone, og se
 til under ud, som de vare sammenfante af tvende Cripffer (Fig. 3. aa.). 2.)
 afslang rundt Kryg-Stield (Fig. 2. cc.), som neden under falder noget plar,
 oven til coner, og har der en allene to trummie og noget ophængede Crea
 een paa hver Side, men og en midt mellem disse lige opgaaende og noget
 høit Kryg-Zad med to lige Skinter ved hver Side, hvilke ud i en Gual for
 siges af de inden for liggende havde Zundade. 3.) Et Sær Goder, hv
 de mellem Kryg-Stield og Dag-Zeilen (Fig. 2. dd.); hver God bestaaende
 i Zeder med fire Kiler, af hvilke de tre hade pderst i Enden, og den fjerde
 i høire op, som Fig. 5. sifer. 4.) Dag-Zeilen, som er en god Zeil
 i end Kryg-Stield, men dog (med nogen Uværsheid i Kamrene) ligledes
 rund og oven til coner; hvortmed den neden under falder hult og rund i
 men, som foran paa begge Sider dyle indfaaren. Den har og oven paa
 mige fine Creaer, rillige med adskillige isle og mestendels godvæte, men
 af bestandig i samme Zaden faaende Skitter, blant hvilke den første og
 overdigste (Fig. 2. f.) har i Midten en rind, rød og blant Hæ, hvortmed
 en Skitten eller Bævedelse, som giver Soemodning om, at her maas væte
 trer Cade. Endelig lites Dag-Zeilen med 5.) en vedhængende Dobbel
 bestaaende af samme Materie som Kroppen, og forsynet med en liden
 Zaren

Monoculus thorace abdomineqve ovato, cauda lobata.
 og Dag-Zeil.
 En Latre-Zuus med et afslang-rundt Kryg-Stield

IX

Fig. 4. Stremene forfforede og gandske udbrede.
 Fig. 5. De samme liddet forfforede faaleds, som de vilse sig, naar de først
 begynde at udbrædes.

Traad i begge Ender. Alt dette er da at see paa Lare-Luusens øverste Side; men detimod forekommer paa den underste Side 6.) Tvende bløde Traade eller Strenge, som staae fæstede foran paa Ryg-Skioldet, og ere gemeenlig to til tre gange saa lange som det hele Insect (see Fig. 1. aa.), men undertiden langt kortere (see Fig. 3. bb.), ja undertiden reent borte, som paa Fig. 2; hvoraf maa slutes, at de ingentunde kand være Famle-Stænger eller Følhorne, som man ved første Øjeblik skulde troe, men at de virkelig bør anses for Ovaria eller Egge-Stofke, som paa visse Eider kand voppe, og paa andre Eider igien aftage. De befindes ellers under Forstørelses Glas at bestaae af mange subtile Ringe, og at indeholde en hvidagtig Materie. 7.) Et nær ved og neden for disse Egge-Stofke siddende lidet Lem, af en meere fast og hornagtig Materie end de øvrige Lemmer, og af Skabning som to sammensyede smaa Horne (Fig. 3. cc.), hvilket, da det er af samme hvide Farve som Strenge, og indeholder en lige saadan hvid Bædke, formodentlig maa være en Samlings-Plade for Sæden (Saamen-Behåltning) i sær da det sidder saa nær ved, og næsten midt imellem meerbemeldte Strenge eller Egge-Stofke. 8.) De sex quadrat og hvide Pletter paa underste Side af Ryg-Skioldet, hvilke uden Tvivl, ligesom de fire paa øverste Side, blive at ansee for en Virkning af de inden for liggende hvide Indvolde. 9.) De to tynde og temmelighaarde Plader (Fig. 3. dd.) som paa underste Side bedække de forømmeldte tvende dybe Indførelser i den øverste Kant af Bag-Deelen, og ere allene i Midten fasthængende til Kroppen men i begge Kanter noget adskilte deraf, og derhos forsynet med en tynd og flosset Hinde, som blant andre Svømme-Nedskaber tiener Insectet til at svømme desto kortere, og kand derfor kaldes en flosset Svømme-Hinde. 10.) En stor Svømme-Fod (Fig. 3. ee. og forstøret Fig. 4.), som bestaaer af tvende hinanden stående Lemmer, hvert Lem atter afdeelt i to Parter, og hver Part forsynet med flossede Traade, som egentlig tiener til at svømme med. Begge disse ligedannede Lemmer forenes ved et smalt Mellem-Lem (Fig. 4. a), vel ligesom de vedhængende Svømme-Fodder kand bevæges op og ned. 11.) En mindre Svømme-Fod (Fig. 3. ff.), der ligeledes bestaaer af to ligedannede og modsatte Parter, i alle Maader af samme Beskaffenhed, som de næst foregaaende, ikkun at de i Enden ere enkelte, og ey som hine todelte. 12.) Et Par hornagtige Hager eller Kloer, hvormed Insectet fæster sig til Larens Skind. See Fig. 3. gg. 13.) Et Par korte og tykke Lemmer, med en lang hornagtig Kloe i Enden (Fig. 3. hh. item forstøret Fig. 6.), som maastee tiener til samme Brug. 14.) Et Par lange og smalle Fodder (Fig. 3. ii.), bestaaende af to næsten lige lange Leder, af hvilke det nederste er smalest, og i Enden forsynet med to fine Haar. Ved Roden af hver Fod sidder atter et Par hornagtige Hager.

er, ſnitrent af ſamme Skabning, ſom Kloerne paa det næſt foregaaende No. 13, men dog dobbelte. 15.) Et rundt og fiødagtigt Lem (Fig. 3. kk.), ſpænt i øverſte Ende med et Hul, ſom formodentlig bliver Udgangen forcrementa, eller og for Genitalia. Samme Lem kand ellers bevæges baade op og ned; og i ſidſte Tilfælde ſees da ogſaa paa denne Side den forømmeldte og blanke Plac, ſom jeg holder for at være Hiertet. 16.) Et Par Fødder, hende een paa hver Side af det næſt foranførte runde Lem, og af ſamme ſtøffenhed ſom No. 13.; og nær derved, dog yderligere i Kanten, en hornagtig Kloe paa hver af Siderne. Alle diſſe Fødder og Hager ſidde Radviis og parallel langs ned ad Bugen, eller den underſte huule Side af Inſectets Bagdel, og ere gandske blanke eller uden Farve; da Kroppen derimod falder bruun og blaaagtig med adſkillige lyſe Pletter, og Egge-Støkkene hvidagtige. Dens Bælt er Søe-Bandet, hvori jeg har merket at den jævnlig ſvømmer baglæns, og trækker ſine lange Egge-Støkker efter ſig. Jeg har og ofte ſeet, at den i Underen vender Bugen op, og ſaaledes ſvømmer op imod Vand-Brynen, lige ſom for at ſøge efter noget, hvortil den kunde fæſte ſig.

Jøveigt bør dette ellers gemene Inſect anſees for meget merkværdigt, i ſædſærlig det er ſandt, hvad man her i Almindelighed troer, nemlig at det driver og søger Læpen til at ſøge Elvene og de færſte Bælte, ſamt at arbejde ſig op gennem de ſtridte Elve-Foſſer, blot for at fylle dette plagende Uroy af ſig; ſkønt da, ſom bekiendt er, giver Anledning til en ſkion og fordeelagtig Læpefangſt i Elvene, og aflegger tillige et Beviis paa, hvor ringe Midler Forſynet undertiden bruger til at forſtaffe ſine Skabninger den fornødne Føde og Underſtøttning. Dette ſtadfæſtes og i det Sv. Acad. Afhandl. for 1751. 2den Aſh. Svart, med det Tillæg, at naar Læpe-Luſen i Begyndelſen af Sommeren er i Rængde paa Læpen, da ſpaaer man ſig det har en riig Læpe-Fangſt; ſkiont Læpe-Luſen, ſom der oimeldes, og ſammesteds Tab. 6. i Kobberſtik foreſtillet, ey have ringeſte Liighed med diſſe, blant hvilke man og undertiden finder et mindre Slags, ſom ſees forſtorret under Fig. 7., med en meger bredere Læpe, og med fire derpaa ſiddende floſſede Traade. Skal denne ſidſte anſees en Varietet af den ſtorre og rette Læpe-Luſen, ſom forhen er beſkreven, da og de to Arter af Torſke-Luſen, ſom findes aftegnede i Søndm. Beſkriv. Tab. I. Fig. 4. 5. & 6., ligeledes betragtes ſom blotte Varieteter eller Art-ændringer af Læpe-Luſen.

Tab. VII. foreſtiller
Fig. 1. Læpe-Luſen i naturlig Størrelſe.

Fig. 2.

- Fig. 2. Dito, forstørret paa overste Side.
 Fig. 3. Dito, forstørret paa underste Side.
 Fig. 4. Den foreste dobbelte Svømme-Fod forstørret.
 Fig. 5. Een af de midterste Fodder forstørret.
 Fig. 6. Et tykt Lem med en hornagtig Kløse i Enden, forstørret.
 Fig. 7. En mindre Art af Lære-Luus, noget forstørret.

X.

En Siære-Maf behængt med lange Traade.

Lumbricus marinus cirris longissimis.

Denne Strand-Maddik, som allerede i Søndm. Bestr. I. S. 188. er anmeldet, bliver efter al Lignelighed et nyt og hidindtil ubekendt Species og fortjener derfor at beskrives noget nægere. Ingensteds har jeg fundet den større Mængde, end i det Mudder, som samler sig i Bierg-Klosterne nær by Søen, hvor den i Ebbe-Tiden kand opsøges. I Stranden selv, hvor den opholder sig paa Mudderagtige Steder, findes den ifkun i ringe Antal; og af den Størrelse som i Bierg-Klosterne; men ikke desmindre saide dog disse smaa langt bekvemmere at undersøge, end de store, hos hvilke man intet tydeligt kan adskille, enten med blotte Øyne, eller ved Hielp af Microscopio. Denne mindre Art er det altsaa, som her skal beskrives, endskiont den ikke i noget væsentligt er adskilt fra den større. Naar den tages op af det Mudder, hvori den ligger, seer den ud som en uformelig Klump, uden Liv og Bevægelse; og naar den sættes i et Vand-Glas, og stilles ved sin Ureentighed, bevæger den Kroppen meger lidet, men meest de lange Traade, hvormed Kroppen er behængt; den undertiden indvikler sig i dem, og drejer dem om i en Spiral Form (See Tab. VI I. Fig. 1.), undertiden igien strækker dem gandske ud, saa at de ligesom langs hen ad Kroppen ligesom udkæmte og i Enden lidt krollede Haar (See Fig. 2.) og at tale om flere foranderlige Stillinger. Betragtes den under Forstørrelse i et Vand-Glas, da kand ifkun lidet med Tydelighed undersøges; saa længe den er levende, efterdi den idelig forandrer sig, deels i Tykkelse, deels og fornemmelig i Hensende til Traadene, hvori den bestandig søger at indvikle sig. Hier man imod, indtil den døer, bliver den indtørret og gandske ukiendelig, saasom den ifkun er meger blød. Jeg maatte derfor legge den i Spiritus vini, da den blev brød stiv, overalt lige tyk, og i alle Henseender bekvemmere at betragte.

Tab. VII

Fig. 1.

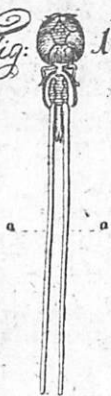

Fig. 2.

Fig. 7.

Fig. 4.

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 3.

Tab. VIII.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

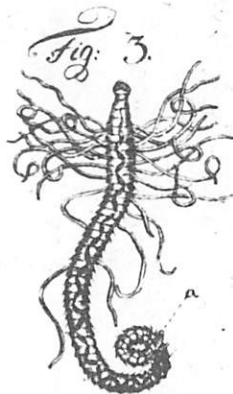

Fig. 5.

Fig. 4.

